เรื่อง พระกำแพงเม็ดมะลื่น

The Office Of Academic Resource Information And Technology

รายละเอียด

ยอดพระกรุแห่งลานทุ่งเศรษฐีพระกำแพงเม็ดมะลื่นนี้ ได้มีการสร้างขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยของเจ้าพระยาลิไทพระบรมกษัตริย์ในลำดับที่5แห่งราชวงศ์พระร่วง แห่งกรุงสุโขทัย ซึ่งในรัชสมัยของพระองค์ได้ทรงเลื่อมใสในบวรพระพุทธศาสนามาก พระองค์จึงได้ทรงทำนุบำรุงและทรงสร้างพระพุทธรูป พระเครื่องมากแบบมากพิมพ์ เพื่อให้เป็นอนุสรณ์ให้ชนชั้นรุ่นลูกรุ่นหลานได้ศึกษาหาความรู้ว่า ครั้งหนึ่งในสมัยของพระองค์นั้นพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมากดังปรากฏ เป็นอนุสรณ์ ณ ที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร และที่อื่นๆ อีกมากมาย

พระกำแพงเม็ดมะลื่น จัดว่าเป็นพระกรุเก่าที่แตกกรุมาจากวัดพระบรมธาตุฝั่งทุ่งเศรษฐีแต่เพียง แห่งเดียว การแตกกรุของพระพิมพ์ทรงนี้มีแตกกรุขึ้นเป็นจำนวนมาก พอๆ กันกับ พระกำแพงลีลาพลูจีบหรืออาจจะน้อยกว่าเสียด้วยซ้ำ และประการที่สำคัญก็คือ เป็นพระที่มีการแตกกรุมาจากฝั่งทุ่งเศรษฐีแต่เพียงแห่งเดียว ครั้งแรกมีการแตกกรุของพระพิมพ์ทรงนี้เพียง7หรือ8องค์ เท่านั้น นับว่ามีน้อยมาก ทั้งๆ ที่พระชนิดอื่นๆ มีเป็นร้อยองค์

พุทธลักษณะ

พระ กำแพงเม็ดมะลื่นนี้ เป็นพระเนื้อดินผสมว่าน กรุเก่า ที่แตกกรุจากทุ่งเศรษฐีแต่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น สำหรับพระเนื้อชินไม่มีปรากฏให้เห็น ขนาดพิมพ์ทรงของพระกำแพงเม็ดมะลื่นวัดได้ขนาด2.5ถึง3.5ซม. พระกำแพงเม็ดมะลื่น ก็เป็นพระตระกูลนางกำแพงเพชรอีกพิมพ์หนึ่ง แต่ที่รูปทรงสัณฐานจะผิดเพี้ยนไปจากพระนางกำแพงเพชรก็ตรงที่พระพิมพ์ทรงนี้ มีปีกกว้างใหญ่ บางองค์ปีกอยู่ในลักษณะเกือบกลีบบัว พุทธลักษณะและเนื้อหาของพระกำแพงเม็ดมะลื่น เป็นพระนั่งปางมารวิชัยหรือสะดุ้งมาร ประทับนั่งแบบลอยองค์อยู่บนฐานเขียง

มีลักษณะพิมพ์ทรงคือ

พระเกศ มีอยู่สองลักษณะ คือพระบางพิมพ์มีพระเกศเป็นตุ้มแบบพระบูชาเชียงแสนเกศตุ้ม จะเห็นได้อย่างชัดเจน และอีกอย่างหนึ่งมีพระเกศยาว จึงกล่าวได้ว่า พระกำแพงเม็ดมะลื่นนั้นมีพระเกศอยู่สองลักษณะ คือ พระเกศแบบตุ้มเกศบัวตูม และพระเกศแบบยาว เข้าใจว่าผู้สร้างพระเครื่องสมัยก่อนคงจะนึกถึงประติมากรรมทางพระเครื่องของ สมัยเชียงแสน ซึ่งกำเนิดก่อนสมัยสุโขทัย จึงมองภาพและรำลึกถึงภาพศิลปะทางพระเครื่องสมัยเชียงแสนว่ามีรูปร่างความ เป็นมาอย่างไร และผู้สร้างพระพิมพ์ทรงนี้คงจะมองการณ์ไกลเพื่อให้ชนชั้นรุ่นลูกรุ่นหลานได้ ตีค่าศิลปกรรมทางพระเครื่องเอาเอง เป็นการถ่ายทอดพระพุทธศาสนาไปในตัวด้วย คนโบราณนั้นฉลาดมาก จึงได้คิดสร้างพระกำแพงเม็ดมะลื่นที่มีพระเกศตุ้มเป็นในลักษณะเชียงแสน และศิลปะสุโขทัย โดยสร้างพระกำแพงเม็ดมะลื่นที่มีพระเกศตุ้มเป็นในลักษณะเชียงแสน และสร้างพระกำแพงเม็ดมะลื่นอีกพิมพ์หนึ่งเช่นกันที่มีพระเกศแหลมเป็นศิลปะ สุโขทัยนับว่าเป็นความชาญฉลาดของช่างยุคสุโขทัย-กำแพงเพชรทีเดียว

พระนาสิก พระกำแพงเม็ดมะลื่นในองค์ที่ชัดๆ และงามพอควรจะมีปรากฏพระนาสิกเห็นเป็นเส้นรางๆ เกือบลบเลือน ในองค์ที่ผ่านการใช้มาแล้วจะมองไม่เห็นเลย

พระพักตร์ ของพระกำแพงเม็ดมะลื่นจะมีลักษณะพระพักตร์คล้ายกับพระนางกำแพงเพชร และนางกลีบ

The Office Of Academic Resource Information And Technology

บัว แต่รูปทรงของพระพักตร์จะใหญ่และลึกกว่าเล็กน้อย

พระขนง มีปรากฏให้เห็นบ้างในบางองค์ แต่พระขนงจะไม่มีปรากฏให้เห็นทั้งสองข้าง โดยมากจะมีปรากฏให้เห็นเพียงข้างเดียวไม่ข้างซ้ายก็ข้างขวา แต่ลักษณะของพระขนง ไม่ค่อยชัดเจนอันเนื่องมาจากบางองค์มีพระเนตรโตเบียดบังไปหมด

พระเนตร ในพระองค์ที่ชัดๆ จะมีปรากฏพระเนตรพองโตทั้งสองข้าง แต่ลักษณะพระของพระเนตรใหญ่ข้างเล็กข้าง ไม่มีความสม่ำเสมอ จึงเอาเป็นที่แน่นอนไม่ได้ในพระพิมพ์ทรงนี้ ว่าพระเนตรข้างไหนจะใหญ่และเล็กกว่ากัน

พระโอษฐ์ ก็เช่นกันในพระพิมพ์ทรงนี้ แต่ลักษณะของพระโอษฐ์มักจะรางเลือน ไม่เหมือนพระโอษฐ์ของพระนางกำแพงเพชรซึ่งมีความคมชัดกว่า

พระกรรณ ทั้งสองข้างมีปรากฏให้เห็นแต่เพียงรำไรในส่วนบนข้างปลายตา (พระเพชร) โดยพระกรรณนั้นลักษณะแบบหูติ่งเล็กๆ เท่านั้น และถ้าไม่พิจารณาให้ดีแล้ว จะมองคล้ายเป็นว่าพระกำแพงเม็ดมะลื่นไม่มีพระกรรณ

พระศอ มีปรากฏเป็นลักษณะลำนูนๆ และกลืนหายไปกับพิมพ์ทรงเหมือนพระนางกำแพงพชร และนางกลีบบัว

พระอังสา ทางด้านซ้ายและด้านขวามีลักษณะเป็นแนวยกขึ้นน้อยๆ ทั้งสองด้าน แต่การยกขึ้นของพระอังสานั้นมีไม่มาก เพียงแต่ยกให้ได้ส่วนสัดขององค์พระเท่านั้น โดยพระอังสาทั้งสองข้างอยู่ในระดับแถวเดียวกันและชัดเจนกว่าพระตระกูลนาง กำแพงเพชรทั่วๆ ไป

พระอุระ อยู่ในรูปแบบทรงอกตั้ง ในบางองค์จะเห็นพระอุระดูอวบนูนเด่นชัดเจน แต่ในทางตรงกันข้ามในบางองค์ พระอุระก็ดูตื้นและบอบบาง แต่ก็ยังทรงไว้ซึ่งพระกำแพงเม็ดมะลื่น

พระสังฆาฏิ ของพระกำแพงเม็ดมะลื่น ทั้งมีปรากฏให้เห็นชัดเจนและไม่มีปรากฏให้เห็น ในบางองค์ที่พระอุระดูลึกก็จะมีปรากฏพระสังฆาฏิ และในองค์ที่ตื้นๆ พระสังฆาฏิจะไม่ค่อยมีปรากฏให้เห็น

พระพาหา มีแนวโน้มที่เหมือนกับพระนางกำแพงเพชร โดยพระพาหาเบื้องซ้ายทอดกางออกเล็กน้อยตรงข้อศอกแล้วหักมุมลงสู่พระหัตถ์ ซึ่งวางพาดอยู่บนหน้าตักตรงส่วนกลางของพระเพลาพอดี มองดูแล้วคล้ายกับพระนางกำแพงเพชร ที่มีการทอดพระพาหาเบื้องขวา วางทอดลงสู่เบื้องล่างเกือบจะเป็นแนวดิ่ง แล้ววางพระหัตถ์ขวาทาบอยู่บนพระเพลาทั้งสองข้างอยู่ในลักษณะเช่านอก

พระเพลา มีลักษณะของการซ้อนพระเพลาแบบพระนางกำแพงเพชรทั่วๆ ไป โดยเป็นลักษณะของพระเพลาขวาทับพระเพลาซ้ายลำ พระองค์ มีทั้งแบบทรงแบบลึกและแบบตื้น และลักษณะพิมพ์ทรงก็มีลักษณะทั้งเชียงแสน และสุโขทัย จึงคิดว่าพระกำแพงเม็ดมะลื่นนั้นมองได้สองลักษณะดังกล่าวข้างต้น

พระอาสนะ ทำเป็นรูปแบบฐานเขียงหรือฐานหมอน และลักษณะของฐานนั้นจะมีความเขื่องกว่าพระนาง

The Office Of Academic Resource Information And Technology

กำแพงเพชร และนางกลีบบัวเล็กน้อย

ซุ้มเรือนแก้ว และรอยเข็มของพระกำแพงเม็ดมะลื่นไม่มีปรากฏให้เห็น

ปีก พระกำแพงเม็ดมะลื่นนี้มีลักษณะของปีกใหญ่และกว้างมากในบางองค์และบางพิมพ์ จะมีขอบเป็นเส้นนูนที่สันของปีก และลักษณะของขอบปีกซึ่งมีเป็นเส้นนูนนั้น จะมีปรากฏเป็นบางที่เท่านั้นไม่ตลอดทั้งพิมพ์ทรง แต่ในบางองค์ลักษณะของปีกก็ดูราบเรียบ ปีกของพระกำแพงเม็ดมะลื่นนี้บางองค์มีลักษณะเกือบทรงกลม แต่ในบางองค์ก็มีลักษณะทรงเรียวใหญ่ คล้ายกับกลีบบัวใหญ่ๆ ในพระตระกูลนางกำแพงเพชร พิมพ์ทรงเม็ดมะลื่นตั้งแต่ช่วงจากองค์พระไปหาปีกจะมีลักษณะแอ่งกลางเล็กน้อย และที่สำคัญของพระกำแพงเม็ดมะลื่นก็คือ ที่ขอบของปีกจะไม่มีลักษณะของความคม จะมีก็แต่ลักษณะของความกลมกลืนกลมมนเท่านั้น

ด้านหลัง มีลักษณะของการอูมนูนไม่มากก็น้อย แต่ให้เป็นที่น่าสังเกตว่าพระกำแพงเม็ดมะลื่นของแท้ทุกองค์จะมีลักษณะของ ด้านหลังอูมนูนทุกองค์ และนิ้วมือมีปรากฏให้เห็นในบางที ที่เป็นรอยแอ่งๆ ในเนื้อพระ

พุทธคุณ พุทธคุณดีในทางโภคทรัพย์เมตตามหานิยม โชคลาภแคล้วคลาดและคงกระพันชาตรีก็เคยเป็นที่ปรากฏเหมือนกัน

คำสำคัญ : พระเครื่อง, กำแพงเพชร

ที่มา : เอนก เจกะโพธิ์. (2551, สิงหาคม). พระกำแพงเม็ดมะลื่น. ลานโพธิ์, 1004(1).

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2019-08-15

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1159&code_db=610005&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology